

Iekšējā audita likums

I nodaļa

Vispārīgie noteikumi

1. pants. **Likumā lietotie termini**

Likumā ir lietoti šādi termini:

1) iestāde – Ministru prezidentam tieši padota institūcija, ministram padota institūcija, izņemot ministriju, kā arī atvasināta publiskā persona, izņemot pašvaldības;

2) iekšējās kontroles sistēma – risku vadības, kontroles un pārvaldības pasākumu kopums, par kura izveidošanu ir atbildīgs ministrijas valsts sekretārs vai iestādes vadītājs un kura uzdevums ir nodrošināt pastāvīgu, ekonomisku, efektīvu un lietderīgu ministrijas vai iestādes darbību;

3) iekšējais audits – iekšējā auditora neatkarīga, objektīva darbība, kuras rezultātā tiek sniegts auditora atzinums vai konsultācija ar mērķi pilnveidot iekšējās kontroles sistēmas darbību ministrijā un iestādē.

2. pants. **Likuma mērķis**

Likuma mērķis ir noteikt tiesisko regulējumu iekšējā audita sistēmas izveidošanai, darbībai un koordinācijai ministrijā un iestādē, arī iekšējo auditoru pienākumus, tiesības un nosacījumus neatkarības un objektivitātes principu ievērošanai.

3. pants. **Likuma darbība**

(1) Likums attiecas uz ministrijām un iestādēm. Šā likuma 5.panta devītā daļa attiecas uz pašvaldībām un pašvaldību iestādēm. Šā likuma 8.pants attiecas uz pašvaldībām, pašvaldību iestādēm un privātpersonām, kuras saņēmušas Eiropas Savienības finansēto programmu un projektu vai ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļus.

(2) Uz starptautisko organizāciju resursu (piešķirto līdzekļu) izmantošanas lietderīguma kontroli šis likums attiecas tad, ja to paredz attiecīgie starptautiskie līgumi.

4. pants. **Iekšējās kontroles sistēmas izveidošana**

Iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu, tās pārraudzību un uzlabošanu nodrošina valsts sekretārs vai iestādes vadītājs saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu.

II nodaļa

Iekšējā audita sistēmas izveidošana, darbība un koordinācija

5. pants. **Iekšējā audita sistēmas izveidošana**

(1) Ministru prezidents nosaka iekšējā audita sistēmu viņam tieši padotajās institūcijās.

(2) Ministrs nosaka iekšējā audita sistēmu viņam padotajās institūcijās. Par iekšējā audita sistēmas izveidošanas nepieciešamību valsts drošības iestādē lemj ministrs, kura pārraudzībā atrodas attiecīgā valsts drošības iestāde.

(3) Atvasinātas publiskās personas, kas saskaņā ar likumu ir neatkarīga likumā noteikto funkciju pildīšanā, iekšējā audita sistēmu nosaka iestādes vadītājs.

(4) Par noteiktās iekšējā audita sistēmas darbību un iekšējā audita struktūrvienības izveidošanu ir atbildīgs valsts sekretārs vai iestādes vadītājs.

(5) Iekšējā audita struktūrvienību veido Ministru prezidentam tieši padotajās institūcijās un ministrijās, kā arī šā panta trešajā daļā minētajās iestādēs.

(6) Iestādēs, izņemot Ministru prezidentam tieši padotās institūcijas, iekšējā audita struktūrvienību veido gadījumos, kad to nosaka Eiropas Savienības vai ārvalstu finanšu

palīdzības jomu reglamentējošie tiesību akti.

(7) Iestādēs, kas nav minētas šā panta piektajā un sestajā daļā, iekšējā audita struktūrvienības izveides nepieciešamību saskaņo ar finanšu ministru, izvērtējot šādus kritērijus:

- 1) iestādei noteikto funkciju apjoms un sabiedriskā nozīme;
 - 2) iestādes dalība Eiropas Savienības, starptautisko organizāciju vai ārvalstu finanšu palīdzības īstenošanā;
 - 3) iestādei piešķirto valsts budžeta līdzekļu un tai pārvaldīšanā nodoto materiālo vērtību apjoms;
 - 4) ar iestādes darbību saistīto risku ietekme uz valsts budžeta zaudējumiem;
 - 5) iestādes struktūra.
- (8) Iekšējā audita struktūrvienība ir tieši pakļauta valsts sekretāram vai iestādes vadītājam.
- (9) Pašvaldības nosaka iekšējā audita sistēmu un metodiku pašvaldībām un pašvaldību iestādēm.

6. pants. Par iekšējā audita struktūrvienības izveidošanu atbildīgās amatpersonas pienākumi

(1) Valsts sekretārs vai iestādes vadītājs:

1) nosaka kārtību, kādā veicams iekšējais audits un iekšējā audita ieteikumu ieviešanas uzraudzība attiecīgajā ministrijā vai iestādē saskaņā ar iekšējo auditu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem;

2) apstiprina iekšējā audita struktūrvienības stratēģisko plānu un gada plānu;

3) pieņem lēmumu par iekšējā audita ziņojumā ietverto ieteikumu ieviešanu;

4) iesniedz Finanšu ministrijai salīdzinošās pārbaudes veikšanai nepieciešamo informāciju un dokumentus;

5) informē Finanšu ministriju par iekšējā audita struktūrvienības vadītāja iecelšanu amatā vai atbrīvošanu no amata;

6) nosūta tiesībaizsardzības iestādēm informāciju par iekšējā audita veikšanas laikā konstatētajiem gadījumiem, par kuriem radušās pamatotas aizdomas, ka tie ir saistīti ar prettiesiskām darbībām;

7) nosūta Valsts kancelejai izvērtēšanai informāciju par iekšējā audita veikšanas laikā konstatētajiem faktiem, kuri ietekmē valsts pārvaldes darbību kopumā.

(2) Valsts sekretārs un Ministru prezidentam tieši padotās institūcijas vadītājs:

1) nodrošina attiecīgi ministrijas un ministra padotībā esošo institūciju vai Ministru prezidentam tieši padoto institūciju iekšējā audita struktūrvienību plānu, kā arī gada darbības pārskatu savlaicīgu iesniegšanu Finanšu ministrijai un Valsts kontrolei;

2) divu nedēļu laikā informē Finanšu ministriju par iekšējā audita sistēmas izveidošanu un izmaiņām iekšējā audita sistēmā;

3) informē attiecīgi ministru vai Ministru prezidentu par iekšējā audita sistēmas darbības rezultātiem.

7. pants. Iekšējā audita struktūrvienības uzdevumi

(1) Iekšējā audita struktūrvienība:

1) pārbauda ministrijas vai iestādes iekšējās kontroles sistēmas darbību;

2) veic uz risku novērtējumu balstītus sistēmas iekšējos auditus, kā arī kvalitātes vadības sistēmas iekšējos auditus;

3) sniedz valsts sekretāram vai iestādes vadītājam atzinumu, kurā ietver vērtējumu par:

a) iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti un atbilstību ministrijas vai iestādes mērķiem,

b) finanšu uzskaites un citas informācijas ticamību un pietiekamību,

c) ministrijas vai iestādes struktūrvienību darbības atbilstību normatīvajiem aktiem, noteiktajām funkcijām un apstiprinātajiem rīcības plāniem,

d) resursu izmantošanas lietderīgumu,

e) resursu izmantošanas kontroles pietiekamību un resursu sargāšanu no zaudējumiem;

4) sniedz valsts sekretāram vai iestādes vadītājam ieteikumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem;

5) veic iekšējā audita ieteikumu ieviešanas uzraudzību;

6) sniedz konsultācijas, lai sekmētu ministrijas vai iestādes mērķu sasniegšanu;

- 7) koordinē iekšējo un ārējo auditoru sadarbību un informācijas apmaiņu;
- 8) nosaka iekšējo auditoru mācību vajadzības;
- 9) nodrošina ar iekšējo auditu saistītā darba izpildes un kvalitātes uzraudzību visos iekšējā audita posmos;
- 10) nodrošina Valsts kontroles revīziju un ārējo auditoru ieteikumu ieviešanas uzraudzību ministrijā vai iestādē.

(2) Ministru kabinets nosaka iekšējā audita veikšanas kārtību.

8. pants. Eiropas Savienības finansēto programmu un projektu vai ārvalstu finanšu palīdzības iekšējais audits

(1) Eiropas Savienības pilnīgi vai daļēji finansēto programmu un projektu vai ārvalstu finanšu palīdzības iekšējo auditu, arī pašvaldībās un pašvaldību iestādēs, kā arī privātpersonām, kuras saņēmušas Eiropas Savienības finansēto programmu un projektu vai ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļus, veic ministrija vai iestāde atbilstoši Eiropas Savienības pilnīgi vai daļēji finansēto programmu un projektu vai ārvalstu finanšu palīdzības vadības jomu reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.

(2) Finanšu ministrija veic iekšējo auditu ministrijā vai iestādē, kura atbilstoši normatīvajiem aktiem ir iesaistīta Eiropas Savienības pilnīgi vai daļēji finansēto programmu un projektu vai ārvalstu finanšu palīdzības vadības funkciju īstenošanā, arī pašvaldībās un pašvaldību iestādēs, kā arī privātpersonām, kuras saņēmušas Eiropas Savienības finansēto programmu un projektu vai ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļus.

9. pants. Iekšējā audita struktūrvienības neatkarība

(1) Iekšējā audita struktūrvienība ir neatkarīga no pārējām ministrijas vai iestādes struktūrvienībām savas darbības plānošanā, iekšējā audita veikšanā un ziņošanā par darbības rezultātiem.

(2) Iekšējais auditors neiesaistās ministrijas vai iestādes tiešo funkciju veikšanā, Eiropas Savienības pilnīgi vai daļēji finansēto programmu un projektu vai ārvalstu finanšu palīdzības īstenošanā, atsevišķu projektu vai programmu izstrādē, kā arī iekšējās kontroles sistēmas izveidošanā. Iekšējais auditors šādu funkciju veikšanā var piedalīties ar padomdevēja tiesībām.

10. pants. Iekšējā audita koordinācija

(1) Finanšu ministrija ir atbildīga par iekšējā audita koordināciju un vienotu iekšējā audita ilgtermiņa attīstības plānošanu.

(2) Finanšu ministrijai, koordinējot iekšējo auditu, ir šādi uzdevumi:

1) sagatavot un iesniegt Ministru kabinetam un Valsts kontrolei apkopoto gada pārskatu par iekšējā audita struktūrvienību darbību ministrijās un iestādēs;

2) koordinēt iekšējo auditoru mācības un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu;

3) sniegt ministrijām un iestādēm konsultatīvu palīdzību iekšējā audita jomā;

4) ne retāk kā reizi piecos gados veikt ministrijās un iestādēs izveidoto iekšējā audita struktūrvienību darba salīdzinošo pārbaudi;

5) pārraudzīt iekšējo auditoru sertifikācijas sistēmu;

6) izstrādāt iekšējā audita metodikas vadlīnijas.

(3) Ministru kabinets nosaka iekšējo auditoru sertifikācijas kārtību.

(4) Ministru kabinets nosaka iekšējā audita struktūrvienību darba salīdzinošo pārbaudi veikšanas kārtību.

III nodaļa

Iekšējais auditors

11. pants. Iekšējā auditora iecelšana amatā (pieņemšana darbā) un atbrīvošana no amata (atlaišana no darba)

(1) Iekšējo auditoru ieceļ amatā un atbrīvo no amata, pieņem darbā vai atlaiž no darba valsts sekretārs vai iestādes vadītājs, pamatojoties uz Valsts civildienesta likumu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.

(2) Stāties valsts civildienesta vai darba tiesiskajās attiecībās, lai pildītu iekšējā auditora

pienākumus, var persona, kas atbilst ierēdņa amata pretendenta izvirzītajām obligātajām prasībām.

(3) Valsts civildienesta vai darba tiesiskās attiecības ar iekšējo auditoru izbeidz:

- 1) Valsts civildienesta likumā vai Darba likumā noteiktajos gadījumos;
- 2) par nolaidīgu amata pienākumu pildīšanu vai par apkaunojošu nodarījumu (ētikas principu pārkāpumu), kas nav savienojams ar auditora statusu.

12. pants. **Iekšējā auditora pienākumi**

(1) Iekšējam auditoram ir pienākums regulāri papildināt savas zināšanas un pilnveidot profesionālās iemaņas. Iekšējā audita struktūrvienības vadītājs un valsts sekretārs vai iestādes vadītājs veicina iekšējā auditora kvalifikācijas paaugstināšanu.

(2) Iekšējais auditors, pildot amata pienākumus, ir atbildīgs par savas darbības vai bezdarbības likumību. Ja auditoram rodas šaubas par uzdevuma likumību, viņa pienākums ir atteikties no šā uzdevuma pildīšanas, rakstveidā informējot par to amatpersonu, kas devusi uzdevumu, kā arī attiecīgi nākamo augstāko amatpersonu.

(3) Iekšējais auditors savā darbībā ievēro šādus iekšējā auditora ētikas principus:

1) godīgums. Iekšējais auditors savu darbu veic godīgi, ar pienācīgu rūpību un atbildību, ievēro ministrijas vai iestādes iekšējos ētikas principus, neiesaistās darbībās, kas diskreditē iekšējā auditora profesiju vai iekšējo auditu, respektē ministrijas vai iestādes ētiskos mērķus un sekmē to sasniegšanu;

2) objektivitāte. Iekšējais auditors audita gaitā izvērtē visus apstākļus un pierādījumus, neietekmējoties ne no paša, ne no citu personu interesēm, un audita ziņojumā atklāj visus būtiskos faktus par pārbaudīto sistēmu;

3) konfidencialitāte. Iekšējais auditors neizmanto audita vai konsultācijas gaitā iegūto informāciju tādā veidā, kas kaitētu ministrijas vai iestādes mērķiem. Audita vai konsultācijas gaitā iegūto informāciju trešajai personai iekšējais auditors izpauž tikai ar valsts sekretāra vai iestādes vadītāja atļauju;

4) kompetence. Iekšējais auditors iekšējā audita veikšanā un konsultāciju sniegšanā izmanto savas zināšanas, prasmes un pieredzi.

13. pants. **Iekšējā auditora tiesības**

Iekšējam auditoram ir tiesības pieprasīt attiecīgās ministrijas vai iestādes rīcībā esošos dokumentus un iepazīties ar tiem, kā arī ar finanšu līdzekļiem, telpām un citām materiālajām vērtībām, saņemt paskaidrojumus un dokumentu kopijas no ministrijas vai iestādes darbiniekiem ar iekšējo auditu saistītos jautājumos.

14. pants. **Ierobežojumi iekšējā auditora darbā**

(1) Iekšējais auditors vismaz gadu nedrīkst auditēt tās funkcijas, kuras viņš pirms tam veicis ministrijā vai iestādē.

(2) Iekšējais auditors rakstveidā ziņo iekšējā audita struktūrvienības vadītājam, bet iekšējā audita struktūrvienības vadītājs – valsts sekretāram vai iestādes vadītājam par katru situāciju, kurā ir vai varētu rasties interešu konflikts.

IV nodaļa

Iekšējā audita padome

15. pants. **Iekšējā audita padomes izveidošana**

Ministru kabinets pēc finanšu ministra ieteikuma apstiprina Iekšējā audita padomes nolikumu un personālsastāvu.

16. pants. **Iekšējā audita padomes mērķis**

Iekšējā audita padomes mērķis ir veicināt iekšējā audita kvalitātes paaugstināšanu, kā arī iekšējā audita politikas un metodikas ieviešanu un attīstību ministrijās un iestādēs.

Pārejas noteikumi

1. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudē Iekšējā audita likums (Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 2002, 24.nr.; 2006, 7.nr.).

2. Ministru kabinets līdz 2010.gada 1.oktobrim izdod šajā likumā noteiktos tiesību aktus par iekšējo auditu.

3. Līdz attiecīgo Ministru kabineta tiesību aktu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 2010.gada 1.oktobrim ir spēkā šādi Ministru kabineta noteikumi, instrukcijas un rīkojums:

1) Ministru kabineta 2003.gada 10.jūnija noteikumi Nr.306 «Kārtība, kādā iestādē tiek veikts iekšējais audits»;

2) Ministru kabineta 2003.gada 10.jūnija noteikumi Nr.307 «Iekšējo auditoru sertifikācijas kārtība»;

3) Ministru kabineta 2003.gada 19.augusta noteikumi Nr.466 «Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmas izveidošanas pamatprasībām»;

4) Ministru kabineta 2007.gada 16.janvāra noteikumi Nr.55 «Iekšējā audita struktūrvienību darba salīdzinošo pārbaužu veikšanas kārtība»;

5) Ministru kabineta 2007.gada 24.apriļa instrukcija Nr.8 «Iekšējā audita metodika»;

6) Ministru kabineta 2008.gada 21.apriļa instrukcija Nr.4 «Eiropas Savienības pilnīgi vai daļēji finansēto programmu un projektu iekšējā audita metodika»;

7) Ministru kabineta 2008.gada 11.decembra rīkojums Nr.791 «Par Iekšējā audita padomes sastāvu».

4. Šā likuma 5.panta piektā, sestā un septītā daļa stājas spēkā 2010.gada 1.jūnijā.

Likums Saeimā pieņemts 2010.gada 11.februārī.

Valsts prezidents V.Zatlers

Rīgā 2010.gada 2.martā